

Telegraful Român

FOAIE RELIGIOASĂ EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXA ROMANA DE ALBA-IULIA ȘI SIBIU

PREȚUL INSERTIUNILOR:

Un cm² 60 bani pentru o dată; dacă se publică de mai multe ori se dă rabat corespunzător.

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA

se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român,
Sibiu, str. 1 Mai nr. 35. — Articolele nepublicate nu se înapoiază.

ABONAMENTUL:

Pe un an: 25 lei
Cont nr. 49.8.01

125 ani de la înființarea

Tipografiei eparhiale din Sibiu

Tipografia Eparhială a Arhiepiscopiei de Alba Iulia și Sibiu împlinește, în 27 august 1975, un secol și un pătrar de la înființare. Și-a început activitatea în 1850 prin grija și ajutorul material al neuitatului mitropolit Andrei Șaguna și a continuat-o, sub oblăduirea urmașilor săi, fără întrerupere pînă azi, ajungînd să se situeze în rîndul celor mai vechi tipografii din cîte funcționează în Patria noastră.

Cu acest prilej festiv menționăm că această tipografie a devenit din primii ani un focar de cultură pentru obștea românească și de apărare a credinței străbune, pe care le-a răspîndit prin tipărirea sa izvorîte din minți luminate și inimi entuziaste și pline de dragostea de țară și de popor, pe toată aria românească, precum și la românii aflați în țările vecine și la cei din America.

Înainte însă de a urmări, în mare, activitatea mai veche a acestei tipografii trebuie să mai spunem că ar fi o greșeală să se susțină că Biserica Ortodoxă din Transilvania a folosit tiparul abia din 1850. Cu sute de ani înainte, în a doua jumătate a sec. XVI, s-au tipărit cărți de cult ortodoxe la Brașov, Sebeș, Alba Iulia de către diaconul Coresi și ucenicii lui veniți cu toții din Țara Românească. Pe la mijlocul sec. XVIII, tot la Alba Iulia a tipărit mitropolitul Simion Ștefan Noul Testament (1648) și Psaltirea (1651). După anul 1680 Mitropolia Ortodoxă, cu reședința atunci la Alba Iulia, și-a procurat, cu banii strînși de la preoți, o tipografie proprie, în care au apărut o serie de cărți valoroase cum sînt: Ciaslovul, Rînduiala diaconului (1687), Molitfelnicul (1689), voluminoasa carte de predici Chiriadromionul și prima carte pentru copii de școală, Bucoavna (1699).

După actul „uniației” din 1700 activitatea tipografiei se sistază pe timp de 54 ani. Literale ei au fost strînse într-o „năframă”, cum se spune în prefața Stranicului apărut la Blaj, și duse la Făgăraș, iar de acolo, în 1737, la Blaj, unde tipografia desființată Mitropolii ortodoxe a Transilvaniei prin actul „uniației” este repusă în funcțiune în 1753.

Biserica ortodoxă transilvăneană, după această dureroasă ruptură bisericească între frați, nu și-a mai putut procura o tipografie timp de 150 de ani, din cauza refuzului guvernelor habsburgice. Cărțile bisericești și școlare de care a avut lipsă în această lungă perioadă de timp, au apărut în număr restrîns și la prețuri ridicate, în tipografiile lui Barth, Klosius din Sibiu, la Gött în Brașov sau în altele străine din Viena și Budapesta.

Revoluția din 1848 a produs modificări esențiale în mentalitatea popoarelor și a guvernelor. Vechile tipare sociale încep să fie abandonate, iar popoarele își afirmă tot mai mult dreptul la viața cultural-națională proprie. Bisericii ortodoxe i-a hărăzit Dumnezeu să aibă în frunte în acea vreme un bărbat de o excepțională valoare, cu energie creatoare fără seamăn, mitropolitul Andrei Șaguna, care a

conceput și a pus în aplicare un plan vast de ridicare religioasă și cultural-națională pentru românii din Transilvania. Instrumentul principal prin care a conceput Șaguna ridicarea vieții românești era cartea, iar instituțiile care trebuiau să o realizeze: Biserica și școala. Cărțile erau însă rare, scumpe și credincioșii lipsiți de posibilități materiale. O tipografie românească, care să lucreze sub conducerea Bisericii, tipărind cărți ieftine și în cantități satisfăcătoare, ar fi fost un factor important în realizarea acestui scop.

Ultimele intervenții în viața tipografiei s-au făcut în anii 1972—1974 care sînt atît de mari ca investiții și realizări, încît pun pe I. P. S. Mitropolit Nicolae Mladin în rîndul ctitorilor și marilor binefăcători ai acestei tipografii. I. P. S. Sa a fost timp de două decenii redactor la „Telegraful Român”, în care calitate și-a petrecut o bună parte din timp în mijlocul lucrătorilor tipografici, cu care prilej a cunoscut nevoile tipografiei, care avea mașini vechi, literă uzată și local cu repartiție de spațiu necorespunzătoare. S-a hotărît deci să le remedieze. După doi ani de muncă, tipografia a fost adusă în stare corespunzătoare nevoilor actuale.

Tipografia a fost apoi înzestrată cu mașini noi, ca de exemplu: O mașină de tipărit plană automată, marca Johannisberg, de mare tehnicitate și randament, o mașină automată electrică de tăiat, un nou linotip, mașină de cusut, mașină de tras corecturi și mașină de tăiat rînduri și clișee zincografice.

Această nouă situație a tipografiei îi dă azi posibilitatea să tipărească cărți, periodice și imprimate atît pentru nevoile Arhiepiscopiei de Alba Iulia și Sibiu, pentru Arhiepiscopia Clujului și pentru Episcopia ortodoxă de la Oradea, cît și pentru Episcopia evanghelică Sibiu, reformată din Cluj ș. a.

Pentru a arăta cît a fost de necesară înființarea acestei tipografii acum 125 ani, vom insista asupra activității ei din prima perioadă, rămînd ca alții să-i scoată în evidență rolul ei bisericesc cultural după primul război mondial.

Perioada veche, care începe cu Șaguna și ține pînă aproape de primul război mondial, se caracterizează prin imprimarea unui însemnat număr de cărți bisericești, teologice și școlare.

În primii douăzeci de ani s-au tipărit aici toate cărțile de cult ortodoxe: Apostolul, Cartea Evangheliilor, Liturghierul, Triodul, Penticostarul, Octoiul Mare, Molitfelnicul, Octoiul Mic, Ciaslovul Mic, Acatistul bogat și Acatistul mic etc., cărți necesare pentru serviciul divin, cartea de căpătîi a creștinilor, Biblia (1856—1858), ilustrată cu iconițe, Noul Testament, Psaltirea bogată, Tîlcul Evangheliilor, cartea de predici Chiriadromionul (1855), colecția celor 12 Minee (1853—1856), Rînduiala sfințirii bisericilor (1862).

Moștenirea lăsată de Șaguna în domeniul acesta este atît de bogată încît urmașii, pînă la sfîrșitul războiului prim mondial, n-au mai simțit nevoia să tipărească cărți de cult.

Meritul cel mai mare al tipografiei constă însă în faptul că a imprimat toate manualele necesare pentru Institutul pedagogic-teologic din Sibiu, pentru școlile medii și în special pentru cele primare de sub jurisdicția Bisericii. Unele din aceste cărți au fost întocmite de persoane din rîndul Bisericii sau chiar de Șaguna, cum este Istoria bisericească (1860), Compendiu de drept canonic

(Urmare din pag. 2)

În timp de două luni de zile, datorită energiei și perseverenței care-l caracteriza, Șaguna a reușit să obțină aprobarea guvernului pentru înființarea tipografiei, și-a procurat pe bani proprii mașini, un prim stoc de literă și a adus pe bănățeanul D. Lazarevici și pe cernăuțeanul Iosif Greber, ca tipografi. În ziua de 27 august 1850, într-o atmosferă de entuziasm și încredere, tipografia și-a început activitatea prin imprimarea unei poezii ocazionale, închinată de Andreiu Mureșanu ctitorului.

Al doilea ctitor al tipografii a fost mitropolitul Nicolae Bălan, care adaugă la inventarul moștenit o mașină de tipar de mare capacitate și literă variată și bogată.

Tipografia eparhială ...

(Urmare din pag. 1)

(1868), Elementele dreptului canonic (1854), iar altele traduse: Teologia dogmatică (1854), Teologia Morală (1855), Teologia Pastorală (1857).

Șirul cărților pentru învățământul primar începe cu Catehismul Mic (1851), Octoihul Mic (1852) și Catehismul Mare (1854) și este continuat de manuale întocmite de autori cu prestigiu. Sava Popovici Barcianu publică: Abecedarul, Gramatica românească, Istoria biblică: Visarion Roman: Aritmetică, Istoria patriei, Geografie; G. Bellisimus: Gramatica, Manual de limba română; Zaharia Boiu: Abecedarul, Carte de citire, Istoria patriei, Istoria naturii; Ioan Popescu: Computul, Pedagogia; Ioan Mihălțian: Gramatica românească; Moise Toma și Simeon Popescu: Catehisme — toate aceste cărți în nenumărate ediții.

Învățământul real și practic încă este destul de bine reprezentat în șirul cărților apărute aici. Pe lângă ceea ce am menționat la Visarion Roman, Zaharia Boiu și Ioan Popescu, mai trebuie adăugată cartea lui Dr. P. Vasiliu despre Cultura grădinilor, cele ale lui D. P. Barcianu, Elemente de istorie naturală și Lucrul de mână care au fost continuate de lucrările lui D. Comșa.

De la înființare și până la Unirea din 1918, timp în care Biserica a purtat de grijă învățământului românesc de toate gradele, tipografia a răspuns tuturor cerințelor școlare prin publicarea de manuale bine întocmite și în condiții tehnice superioare. Alături de cărțile de cult și școlare aici s-au tipărit cărți originale teologice de către

Șaguna, I. Popescu, S. Popescu, Z. Boiu și alții, precum și periodicele: Telegraful Român (1853—1975), Foișoara Telegrafului Român 1875—1877), Calendarul broșură al Arhiepiscopiei (1852—1975), Revista Teologică (1907—1947), apoi tot înainte de primul război: Școala noastră, Foaia Pedagogică, Vatra Școlară — reviste de pedagogie, Transilvania, Țara noastră — culturale, și Kompas Românesc și Anuarul Financiar și Economic — economice, apoi anuarele școlaelor ortodoxe și Procesele verbale ale Congresului național-bisericesc și ale Sinodului eparhial etc.

Un alt merit al Tipografiei noastre eparhiale constă în faptul că a dat posibilitatea unui mare număr de tineri români să-și însușească meseria de tipograf. În fiecare an tipografia primea un număr de patru ucenici care după ce își însușeau meseria se angajau muncitori aici sau în alte tipografii. După două decenii de la înființare se întâlneau tipografi formați aici la București, Budapesta, Viena și în toate orașele din Transilvania. Doi dintre ei, I. Marcovici și G. Trifan, au ajuns până în Statele Unite, unde publică primul ziar românesc: America.

Cu prilejul aniversării a o sută douăzeci și cinci de ani de viață a Tipografiei eparhiale aducem cmagiu de recunoștință citorilor, muncitorilor tipografi și condeierilor care au contribuit cu munca, talentul și dragostea lor la ridicarea spirituală, materială și națională a obștei românești din Transilvania și chiar din afara laturilor ei.

I. Beju

† IOAN DUCA

În 14 septembrie 1974, la praznicul Înălțării Sf. Cruci, a încetat din viață, după o lungă și grea suferință, vrednicul tipograf-legător de cărți, pensionarul Ioan Duca, în vîrstă de 63 ani.

Fiind înzestrat cu o voce excepțională de bas, decedatul a cîntat în corul Catedralei mitropolitane din Sibiu și în corul Gutenberg, alcătuit din tipografi sibieni, sub conducerea părintelui prof. Gh. Șoima. De asemenea a făcut parte din formațiile artistice teatrale ale vechii Reuniuni a meseriașilor români, prezidată mult timp de mitropolitul Nicolae Colan, pe vremea cînd era profesor și rector al Institutului Teologic din Sibiu.

Decedatul este fiul altui vrednic tipograf — Ștefan Duca — care timp de peste 50 de ani a lucrat la Tipografia Arhiepiscopiei Sibiului.

Slujba înmormîntării a fost săvîrșită în capela cimitirului din Sibiu de către P. C. preoți: F. Costea, secretar eparhial, delegatul I. P. S. Mitropolit Nicolae al Ardealului, pr. I. Chioariu și S. Macarie, ambii parohi din Sibiu. Răspunsurile au fost date de un grup de coriști sub conducerea P. C. prof. Gh. Șoima, fiind prezenți membrii familiei, rudeni, colegi, prieteni și cunoscuți.

La sfîrșit a vorbit P. C. dr. I. Chioariu, iar înainte de coborîrea în mormînt, un cuvînt cald de prețuire și rămas bun a fost rostit de colegul răposatului, tipograful-pensionar Gh. Barbu, în numele muncitorilor tipografi.

Dumnezeu să-l ierte și să-l odihnească!

N. G.

Datini și obiceiuri românești străvechi

LUNA AUGUST

A opta lună a anului, la romani era a șasea, numindu-se astfel *sextilis*. În anul 730 de la fondarea Romei (24 a. Hr.) senatul roman hotărăște ca luna aceasta să poarte numele împăratului Octavian August (27 a. H.—14 p. Hr.). Se născuse în septembrie, dar în *sextilis* fusese ales consul, repurtase o serie de victorii și pusese capăt războiului civil.

Poporul nostru a numit această lună *măsalar* (pe alocuri gustar sau secerar), termen de origine latină, derivat din *messis* sau *messio(-onis)* însemnînd seceriș, recoltă, rod al muncii. Cum în august se mai seceră doar în zonele reci din preajma munților, cuvîntul dă și el o imagine asupra locurilor de rezistență și difuziune etnică și lingvistică a poporului nostru. Desigur, în jurul acestor așezări erau holde mai puține, totuși pe alocuri datina buzduganului sau cununii de care am vorbit pe luna iulie se mai desfășura și acum.

În general însă luna august era mai săracă în datini. Una dintre cele mai vechi și mai ample era *Întîlnirea Mărilor*, datină corespunzătoare *Udatului Ionilor* din ianuarie. Ambele le-am putut semnala doar în satele de munte din Mărginimea Sibiului, dar și de aici au dispărut aproape cu totul încă de pe la începutul celei de a doua jumătăți a secolului trecut. Cea dintîi a mai putut fi întîlnită pînă acum 3—4 decenii — însă mult sărăcită — la Poplaca, jud. Sibiu, iar a doua (despre care avem convingerea că este o individualizare a încheierii datinei junilor sau cetei de juni din zilele Crăciunului și Anului Nou) doar la Tălmăcel, aceasta însă desfășurată și astăzi în întreaga ei amploare în ziua de Sf. Ioan (7 ianuarie).

În satele vechi pastorale — pentru că există și cîteva noi pastorale, respectiv de prin secolul XV, cum sînt Jina, Poiana și Rod — din Mărginimea Sibiului (Rășinari, Săliște, Galeș, Vale etc.) — s-au mai păstrat pînă nu de mult unele urme ale datinei *Întîlnirii Mărilor*. Lucrul se explică prin faptul că aceste sate, datorită păstoritului lor transhumant intens, rămîneau vara aproape fără bărbați. Doar bătrînii, neputincioșii și copiii nu erau în această perioadă plecați la oi. Cum cel mai răspîndit nume feminin era cel de *Mărie* și tocmai „La Sfînta Mărie Mare / Pleacă oile la valé”, adică ciobanii din munți se pregăteau să coboare cu turmele de la stîni, prilejul sărbătorii era potrivit pentru ca mamele, nevestele, surorile și fetele satului să-și manifeste bucuria reîntîlnirii apropiate cu cei dragi, afirmîndu-și simultan și solidaritatea onomastică. Ziua

de 15 august, Adormirea Maicii Domnului sau Sfînta Mărie Mare, a fost și a rămas una din marile sărbători ale verii.

Desfășurarea datinei avea loc numai în cursul zilei de 15 august, Sfînta Mărie Mare, dar pregătirile începeau cu cel puțin o săptămîină mai de vreme. Agitația era declanșată de Măriile măriate, mature, care începeau să se consulte asupra bătrînei cu numele *Mărie* pe care s-o alegea *Mamă a Mărilor*. Trebuia să fie o *Mărie* mai în vîrstă, înțeleaptă, respectată, cu o viață nepătată, care să cunoască bine și ritualul datinei, pentru că ea conducea desfășurarea și avea de rostit unele versuri sau replici de trecere, de răspuns sau de legare a momentelor. Convenindu-se asupra ei, i se cerea acordul — fiind o mare cinste, numai în cazurile de forță majoră nu se dădea — stabilindu-se amănuntele desfășurării și discutîndu-se despre Măriile care se lansaseră în „campania” de alegere în „funcția” de *Judeceasă a Mărilor*. Pentru că în timp ce Mama Mărilor era un fel de „președintă de onoare” doar în ziua de Sf. Mărie, *Judeceasa* rămînea conducătoarea lor efectivă pînă în anul următor. În această calitate era acceptată și ascultată de către toate femeile satului, recunoscîndu-se ponderea Mărilor între ele.

Praznicul Adormirii Maicii Domnului (Sf. Mărie Mare) aducea la biserică toate Măriile, după ce treceau prin cimitir ca să aprindă lumînări, în special pentru sufletele înaintașelor cu același nume. Ni s-a marturisit de către o bătrînă poplăceană — și credința aceasta ne-a fost confirmată la Rășinari — că flacăra lumînărilor de la morminte deschide porțile cerului, lăsînd sufletele Mărilor să vină și să participe, în același locaș sfînt și la fel ca în viață, la Liturgia de cinstire a Maicii Domnului. Ni s-a mai spus că mai demult irmosul Maicii Domnului era cîntat de Mării secundate de celelalte femei. La icoana Preacuratei, pe tot timpul slujbei se puneă păstura (năframa) înflorată de mătase adusă de vechea judeceasă, ca fiind însemnul care în după amiaza aceleiași zile va fi transmis celei noi. În vechime se pare că se făcea și un parastas pentru Măriile decedate.

După vecernie, fie în curtea vechii judecese, fie la Mama Mărilor, se organiza o masă mare, cu participarea tuturor care purtau acest nume, de la bătrîne pînă la fetițe. Fiecare aducea din timp mîncări, băutura și lăutarii rămîinînd în sarcina vechii judecese. Cu un cîntec ritual era pro-

clamată Mama Mărilor, fiind învelită distinctiv cu un pomeselnic. Sub conducerea ei, la fiecare cu un cîntec ritual, erau alese pe rînd *Floarea Oarelor* (Mărioarelor, fetițele pînă la 13 ani), *Frumoasa Mărilor* (dintre fete) și apoi *Judeceasa Mărilor* (dintre neveste). În eventualitatea — rară — că erau două candidate se făceau alegeri. Avînd toate peste năfrămi pălării de paie, treceau pe rînd prin fața candidatelor, depunînd pălăria la picioarele celei preferate. „Votul” era pe grupe de vîrstă. Numai nevestele aveau dreptul „să voteze” pentru *Judeceasă*, numai fetele pentru *Frumoasă* și numai fetițele pentru *Floare*. Cea aleasă primea de la Mama Mărilor semnul investiturii: năframa amintită pentru *Judeceasă*, o coroană și un brîu de spice cu maci pentru *Frumoasă* și coroană de flori pentru *Floare*. După alegere urma o horă a *Judecesei* și petrecerea continua pînă înnoptă. La masă slujeau numai bărbați și strigăturile vesele ale Mărilor îi vizau adeseori. Iată cîteva strigături: „Doamne, ține pe Mării / În cîntări și bucurii”, sau: „Dă-le Doamne bucurii / Alor care țin Mării”, sau celor care nu țin Mării: „Mînce-i purecii bărbați / Stau flămînzii și nespălați / Lasă stea să poată știi / Cum-i dacă n-au Mării”, sau: „S-o dus veștile-nvîrtite / Că-s doamnele adormite / Și-o venit domnii din Sighii / Ca să-și cumpere Mării / Da' de geaba o umblat / Măriile nu-s de dat.”

O datină amplă, de mare frumusețe, astăzi din nefericire dispărută, așa cum dispăre din actele de botez acest nume purtat de domnițele ațitor voievozi români. Adoptarea numelor este liberă, dar ar trebui să se gîndească puțin părinții dacă o alegere așa zis „modernă”, făcută însă numai după ureche, este de preferat unuia cu adînci ecouri în ființa noastră românească.

Alte datini și credințe erau legate de sărbătorirea numită în vechime *Probejenie* sau *Obrojenie* (Schimbarea la Față) din 6 august și de Sf. Ioan de Toamnă (Tăierea capului) din 29 august. Erau însă restrînse ca desfășurare și chiar dacă aminteau evenimentul biblic cîstit în ziua respectivă, erau impregnate cu superstiții, opreliști sau practici de origine precreștină, magică. Asupra unora dintre ele vom reveni cu alt prilej.

C. L. Dragu

23 AUGUST

Prin urmările pozitive pe care le-a avut, ziua de 23 August rămâne cea mai mare sărbătoare națională a poporului român.

Cea de a XXXI-a aniversare a zilei de 23 August înseamnă tot atâtea trepte în urcușul progresului și civilizației, în afirmarea prestigiului de care se bucură țara noastră între toate popoarele lumii.

În anii care au trecut de la eliberarea de sub dominația fascistă, producția globală a țării noastre este de peste 30 de ori mai mare decât acum 30 de ani în urmă. Este de subliniat ritmul înalt de dezvoltare a țării noastre. Venitul național a crescut de la 1 în 1950 la 12,5 la sută în 1974, iar cel industrial de 15 la sută în 1974, dovedind ritmul cel mai înalt al creșterii producției industriale din ultimul deceniu.

„Studiul asupra economiei mondiale”, elaborat sub egida Consiliului economic și social al O.N.U., menționează România în rândul țărilor socialiste europene cu cea mai rapidă creștere în ultimii trei ani. România se află între țările care au marcat cel mai înalt ritm de creștere a patriei.

Această rată de creștere a asigurat o ridicare continuă a nivelului de trai, material și cultural, fiind totodată izvorul dezvoltării multilaterale a

țării noastre și o cheazășie a asigurării independenței și suveranității naționale.

La succesele economice obținute pînă acum se adaugă toate acțiunile pe planul relațiilor externe, de înfrățire, colaborare și pace cu toate popoarele. Vizitele pe care Domnul Nicolae Ceaușescu, Președintele Republicii Socialiste România, le-a efectuat primăvara aceasta într-o serie de țări din Asia, Africa și America latină au constituit ca și cele din anii trecuți momente de o excepțională importanță în promovarea consecventă a unor înalte principii și strălucite mesaje de prietenie, de înfrățire și colaborare, de solidaritate activă cu lupta tuturor popoarelor în curs de dezvoltare pentru înlăturarea colonialismului, pentru progres economic și social, pentru independență, suveranitate și creerea unei noi ordini economice și politice mondiale, mai drepte și mai bune.

Ziua de 23 August 1944 și climatul înnoirilor sociale care au urmat a asigurat deplina egalitate în drepturi a tuturor fiilor patriei fără deosebire de naționalitate, ceea ce a dus la consolidarea unității morale și naționale a tuturor fiilor Patriei.

În anul acesta, la începutul lui iulie, unitatea întregului nostru popor s-a arătat în toată plenitudinea ei, prin solidaritatea tuturor în fața

puboaielor de ape, în angajarea neprecupețită de a remedia urmele nefastelor inundații.

Din primele clipe ale marilor încercări s-a auzit în toate inimile chemarea Domnului Președinte Nicolae Ceaușescu, când ne-am convins de imensa forță morală a unității tuturor fiilor patriei, unitate crescută și cultivată de patriotismul luminat și constructiv al noii societăți românești.

Izvorul unității și al angajării în solidaritate deplină a tuturor celor ce au înfruntat apele și lucrează pentru vindecarea urmelor acestora vine din trecutul de muncă și luptă comună a celor ce trudesc și ostenesc pentru o viață mai bună, mai luminoasă. În eforturile înfrățirii prezentul este mai viu, mai dătător de puteri și el a pornit de la un 23 August, de când izvoarele dragostei de patrie și de glia străbună s-au luminat, s-au cristalizat și s-au unit în marele fluviu al propășirii materiale și spirituale a întregului popor.

Iată de ce, cu prilejul aniversării a 31 ani de la ziua de 23 August 1944, Biserica noastră: ierarhi, preoți și credincioși, ne simțim însufleții în solidaritatea întregului popor și participăm cu devotament și dăruire deplină la acțiunile menite să înlătore urmele dezastruoase ale apelor revărsate, să sprijinim cu totală consimțire și dragoste patriotică înflorirea patriei noastre, întărirea independenței și suveranității ei, precum și statornicirea continuă a unui climat de pace, colaborare și progres social, pentru o lume mai dreaptă, mai luminoasă și mai bună.

Pr. F. Costea

INFORMAȚII

● Conducerea eparhială a organizat la Timișoara în 26, iar la Caransebeș în 27 martie a.c. vizionarea filmelor: „Un sfert de veac în slujba Bisericii și a Patriei” și „Festivitatea aniversării a 25 ani de la înscăunarea Prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian”.

Cu binecuvîntarea P.F. Părinte Patriarh Justinian, filmele puse la dispoziție au fost prezentate de Prea Cucernicii preoți Constantin Matei și Teodor Totolici din București.

Prezentarea s-a făcut sub patronajul Î.P.S. Mitropolit Nicolae al Banatului, fiind încadrată de cuvîntări adecvate ale P.C. consilier Constantin Comșulea, asistînd preoți, membri ai consiliilor parohiale și mai mulți credincioși din orașele de reședință Timișoara și Caransebeș. În plus, la Caransebeș, filmele rînd în sala de festivități a Seminarului teologic, au luat parte și profesorii și elevii școlii.

Prezentarea filmelor a avut darul de a depăna prin fața ochilor celor ce le-au vizionat imagini semnificative din viața Bisericii noastre, avînd în frunte pe P.F. Părinte Patriarh Justinian.

● Sub președinția Î.P.S. Mitropolit Nicolae al Banatului s-au desfășurat la Timișoara, în zilele de 24 și 25 aprilie 1975, lucrările conferinței trimestriale de lucru a tuturor factorilor de răspundere din conducerea eparhială și Seminarul teologic din Caransebeș.

După cuvîntul rostit cu acest prilej de înalt Prea Sfinția Sa, care a reliefat contextul în care se desfășoară conferința, s-a trecut la ordinea de zi, care a inclus un instructaj privind o mai chibzuită chivernisire a bunurilor bisericesti, repartizarea sumelor ce reveneau unor parohii din Fondul eparhial de întrajutorare, dezbaterea referatelor prezentate de protopopiate privind consolidarea unității de credință, cult și organizare bisericască etc.

● Praznicul Sfinților Constantin și Elena este și hramul schitului „Afteia” din satul Mărgineni, comuna Săliște (Cioara), județul Alba, unde a viețuit, s-a rugat și a luptat pentru ridicarea obștei românești din Transilvania și pentru apărarea Legii străbune Sf. Sofronie, al cărui nume stă la loc de cinste în Istoria Bisericii noastre.

Și în acest an, cu prilejul hramului, din încredințarea Î.P.S. Mitropolit Nicolae al Ardealului la această vatră mănăstirească a sosit de la Sibiu P.S. Episcop-vicar Emilian Rășinăreanu, însoțit fiind de P.C. cons. Gh. Papuc, P.C. prof. M. Păcurariu, P.C. secretar F. Costea și un grup de studenți teologi.

După mărturisirea credincioșilor, la altarul paraclisului, ridicat în anul 1905, s-a săvîrșit Sf. Liturghie arhierască.

La priceasnă, P.C. prof. M. Păcurariu a vorbit despre Sfinții ortodocși români, insistînd în mod deosebit asupra cuviosului mărturisitor Sofronie, Sfînt al acestor plaiuri.

După împărțirea celor ce au fost pregătiți, cuvînt de învățătură au rostit: P.C. secretar F. Costea, P.C. prot. N. Cantor și P.C. pr. D. Oană.

Seria cuvîntărilor a fost încheiată de P.S. Episcop-vicar Emilian, care și-a mărturisit bucuria de a fi și în acest an la acest schit a cărui însemnătate o scoate în lumină, ceea ce exprimă și hramul.

În partea finală P.S. Sa îndeamnă credincioșii la cunoașterea trecutului nostru atît de bogat și la unitate în credința noastră străbună.

● Duminică, 25 mai 1975, a avut loc sfințirea bisericii din parohia Tirimia, prot. Tg. Mureș, săvîrșită, din încredințarea Î.P.S. Mitropolit Nicolae al Ardealului, de P.S. Episcop-vicar Emilian Rășinăreanu, însoțit de la Sibiu de P.C. prof. M. Șesan și P.C. arhid. I. Bolog și C. diacon I. Galea.

Prin contribuția credincioșilor și grija bunului lor păstor, C. pr. I. Opreș, biserica din Tirimia a fost consolidată și îmbrăcată într-o haină nouă.

După cuvîntul de bun venit, rostit de P.C. prot. D. Lazăr (Tg. Mureș) și răspunsul P.S. Episcop-vicar Emilian, s-a trecut la slujba de sfințire și Sf. Liturghie, răspunsurile fiind date de un grup de studenți teologi de la Sibiu.

La priceasnă a vorbit P.C. prof. Dr. Milan Șesan, despre obirșia Bisericii lui Hristos și mîntuirea credincioșilor în Hristos și prin Biserică.

A vorbit apoi P.S. Sa Episcop-vicar Emilian, care a tîlmăcit Evanghelia din Duminică respectivă, a slăbănogului (Ioan 5, 1—15), reliefînd cu deosebire următoarele idei: Pedepsa păcatului, răsplata pentru faptele bune și frumusețea spirituală a creștinului adevărat.

După Sf. Liturghie, C. preot paroh Ioan Opreș a mulțumit P.S. Episcop-vicar Emilian pentru momentele de înălțare sufletească pe care le-a creat, precum și credincioșilor săi pentru sprijinul dat, pentru jertfa depusă în scopul înfrumusețării casei lui Dumnezeu.

La praznuire a participat și pastorul reformat Stefan Szabó, care a luat cuvîntul la agapa care a urmat.

● În 31 mai 1975, s-a oficiat ceremonia înmormîntării de către P.S. Episcop-vicar Emilian, înconjurat de un sobor de preoți și diaconi, a adormitului întru Domnul Gheorghe Telea Bologa din parohia Noul Român.

A predicat P.C. pr. paroh A. Comșa, care a prezentat viața și activitatea răposatului, vrednic fiu al parohiei și al obștei din Noul Român, care a trecut la cele veșnice în vîrstă de 90 de ani.

● În 8 iunie 1975, „dascălul îndrăgit, creatorul însuflețit și neobosit, animator al cîntecului autentic românesc, îndrăgostit al pămîntului țării sale” — cum potrivit l-a caracterizat cineva, dl. Nicolae Lungu, profesor la Institutul Teologic

Universitar din București, a fost sărbătorit cu cinstirea și dragostea cuvenită, cu prilejul împlinirii vîrstei de 75 ani.

Cu acest prilej, corul Filarmonicii de stat „G. Enescu” din București a interpretat, în deschidere, compoziția — îndelung aplaudată a d-lui prof. N. Lungu, care a dirijat de altfel această apreciată formație corală — intitulată: „România să trăiască, România să-nflorească.” Partea a doua a programului a fost compusă exclusiv din cîntări ale compozitorului N. Lungu, care au intrat definitiv în patrimoniul culturii românești, prin frumusețea, adevăritatea și accesibilitatea lor.

● Miercuri, 11 iunie 1975, la reședința mitropolitană din Sibiu a fost sărbătorită, într-un cadru restrîns, împlinirea a 8 ani de cînd Î.P.S. Mitropolit Nicolae se află la cîrma Arhiepiscopiei de Alba Iulia și Sibiu și Mitropolia Ardealului.

Erau prezenți: P.C. vicar Tr. Belășcu, P.C. consilieri M. Colotelo, Gh. Papuc și I. Glăjar, P.C. secretar eparhial F. Costea.

Aflîndu-se în vizită la Sibiu, a participat la această sărbătorire dl. prof. O. Cullmann (Franța) cu sora dînsului.

Cu acest prilej, în numele personalului de la Centrul arhiepiscopal și Institutul Teologic, al preoților și credincioșilor din Arhiepiscopie, P.C. vicar Tr. Belășcu a exprimat Arhiepiscopului simțămintele de dragoste și ascultare ale fiilor săi dubovnicești, evocînd totodată cîteva aspecte mai semnificative din cei opt ani de activitate ai Î.P.S. Sale, ca de exemplu: Cercetarea și completarea multor parohii vacante din Arhiepiscopie, ajutoarele acordate pentru repararea multor biserici și case parohiale, tipărirea lucrărilor: Biserica Ortodoxă Română una și aceeași în toate timpurile, Studii de Teologie morală, Iisus Hristos, viața noastră, ca și colaborarea permanentă la Telegraful Român, gazeta citită astăzi și de românii de peste hotare, pînă în îndepărtata Australie, vizitele și articolele apărute în unele publicații teologice de peste hotare etc. În încheiere s-au făcut urări de sănătate și meru rodnică lucrare arhipăstorească, spre binele Bisericii și Patriei noastre.

Simțăminte de bucurie și urări de sănătate au fost exprimate Î.P.S. Mitropolit Nicolae și de dl. prof. O. Cullmann.

● Duminică, 22 iunie 1975, la praznicul Pogorîrii Sfîntului Duh, P.S. Episcop Vasile al Oradiei, însoțit de P.C. cons. Nicolae Mara și înconjurat de un sobor de preoți, a săvîrșit sfințirea bisericii celei noi din parohia Corund, prot. Carei, jud. Satu Mare.

Biserica a fost construită pe etape și cu întrepreri, între anii 1948—1975, din jertfelnicia și contribuția benevolă a celor aproape 300 familii de credincioși și prin strădania vrednicului lor păstor sufletesc, Andrei Blaga, care a fost distins

(Continuare în pag. 4)

Cuviosul Nicodim cel sfințit de la Tismana

În secolul al XIV-lea, când pacea și tihna popoarelor ortodoxe din Peninsula Balcanică au fost amenințate, din apus de tendința expansionistă a feudalității catolice, iar din sud de cea a Semilunei, Dumnezeu a ridicat un neînfricat străjer al Ortodoxiei pe Cuviosul Nicodim, care a fost numit „cel sfințit de la Tismana“.

Potrivit ultimelor cercetări, Cuviosul Nicodim este valah (român) din Pripelac, de lângă Novo Brdo (Serbia), patria cnezului Lazăr, cu care a fost rudă. După mărturia tradiției Mănăstirii Tismana și împrejurimi, el s-a tras din neamul Basarabilor. Născut în jurul anului 1310, s-a bucurat de o aleasă educație în familie și instruire școlară, părinții dorind să-l pregătească pentru înalte vrednicii civile. Dar el, râvnind bogăția virtuții și măreția ziditoare a smereniei, s-a retras, în Sfântul Munte Athos. Adăugînd cu rîvnă cunoștințe și deprinderi alese din strălucita școală athonită, devine dascăl și ritor iscusit în limbile slavonă și elină, îndeletnicindu-se și cu caligrafia, pictura, miniatura, transcrierea și traducerea de cărți etc. Pentru alesele sale virtuți este ales, peste voia lui, egumen al chinoviei Hilandar și protos al Sfântului Munte.

În plinătatea harului și a rîvnei sale pentru Ortodoxie, Cuviosul Nicodim părăsește Athosul, fiind chemat de glasul singelui în patria strămoșilor săi, precum și de primejdia ce amenința popoarele ortodoxe, prin apriga prigoană religioasă, intensificată de feudalitatea apuseană. Cu sprijinul material și moral al domnului Țării Românești, Vlaicu Vodă, și al cnezului Lazăr al sîrbilor, Cuviosul începe opera de consolidare a Ortodoxiei, ctitorind mici așezări mănăstirești, întii în Serbia, lângă Dunăre, la Șaina, Vratna și Manastirița, apoi în Țara Românească la Vodița, pe care o ridică pe ruinele unei foste așezări monahale. Aici organizează obște după rînduiala Sfântului Munte, pregătind cadre pentru opera sa temeinicitoare de țară.

Pentru primejdia ce amenința domnul, țara și toate popoarele ortodoxe din Peninsula Balcanică, Vodița reprezenta prea puțin, atît ca poziție geografică, fiind în hotarul țării spre Transilvania, cît și ca forță spirituală care se cerea extinsă, în vederea unei acțiuni organizate de contrapropagandă. De aceea întemeiază fortărețe ale rezistenței ortodoxe pe Dunăre și Jiu, pînă-n inima Carpaților, înălțînd altare lui Dumnezeu și chilii pentru monahi, care să fie stavilă temeinică împotriva tuturor vrăjmașilor.

Din rîvna sa duhovnicească, misionară și organizatorică, răsar ca din pămînt cetățui de lumină la Gura Motrului, Aninoasa, Topolnița, Ilovăț și Vișina, consolidîndu-se la Tismana, unde condițiile geografice, climatice, spirituale și strategice erau favorabile unei așezări temeinice și de amploare, fiind sprijinit de toți domnii țării, începînd de la Vlaicu Vodă, apoi Radu, Dan I și Mircea cel Bătrîn, precum și de cnezul Lazăr al sîrbilor.

Prin caracterul specific al organizării sale „SAMOVLASTIA“ și Arhimandria, precum și prin rodnicia sa activitate duhovnicească, cărturărească și socială, lavra Tismana, ca un mic Athos, patrona peste metoacele și schiturile de pe lângă Dunăre și Jiu. Ca teolog și misionar întretine corespondență cu patriarhul Eftimie de Tîrnova.

Cînd condițiile politice au fost favorabile, își extinde opera ctitoricească și în Transilvania, ridicînd Mănăstirea Prislop, în țara Hațegului, ca pavază a românilor de acolo împotriva deznaționalizării. După tradiția Mănăstirii Tismana, Cuviosului Nicodim i se atribuie daruri supranaturale, ca: trecerea Dunării pe rasă în loc de luntre, potolirea foamei și dorului de părinți a copilului ce-l conducea la Cascade, nimicirea șarpelui de peșteră cu semnul Sfintei Cruci, cunoașterea cu duhul, vindecarea de boale, schimbarea naturii lucrurilor și trecerea nevătămată prin foc.

Cuviosul Nicodim, ca un soare strălucitor, a luminat și încălzit atmosfera duhovnicească a înaintașilor noștri, aproape o jumătate de veac. Prin anul 1401 s-a retras în peștera sa de deasupra mănăstirii, de unde cobora simbata și în ajun de praznice după rînduiala pustnicească. Acolo petrecea în nevoițe ascetice și probabil cu scrierea și miniatura, căci după minunatul Evanghelier ce ne-a lăsat, scris și terminat de el în anul 1405, s-a dovedit un caligraf și miniaturist demn de școală care l-a format.

În 26 decembrie 1406, biruit de ani și de ostele roditoare, plîns de obștea mănăstirilor, schi-

turilor și metoacelor și de toată suflarea credincioșilor s-a mutat către Domnul, fiind așezat în mormîntul dinainte pregătit de dînsul în lavra sa Tismana.

După ce Domnul i-a proslăvit trupul, a fost scos din mormînt și așezat în biserică, iar după vitregia vremilor, sfintele lui moaște fiind puse la loc tănuț, s-a păstrat doar degetul arătător de la mîna dreaptă pentru evlavia credincioșilor. Atît în viața cît și după moarte Cuviosul Nicodim a fost cinstit ca un sfînt, iar după moarte i s-a făcut slujba în fiecare an la 26 decembrie,

INFORMAȚII

(Urmare din pag. 3)

cu „Crucea patriarhală“ în 1973, primind și hirotesirea întru „Iconom stavrofor“.

La sfîrșitul Sf. Liturghii au vorbit P. C. prot. M. Andron, precum și C. preot local A. Blaga.

P. S. Episcop Vasile a felicitat pe credincioși și pe păstorul lor sufletesc pentru marele spirit de jertfelnicie de care au dat dovadă, ridicînd o atît de măreață și frumoasă biserică, drept mărturie a credinței lor puternice în învațătura Mîntuitorului și a atașamentului lor sincer față de Biserica strămoșească Ortodoxă.

● La festivitatea de încheiere a anului școlar 1974/1975 la școala de Cîntăreți bisericești și Seminarul teologic din Caransebeș au participat I. P. S. Mitropolit Nicolae al Banatului, P. S. Episcop Visarion al Aradului, corpul profesional, preoți din oraș, elevii școlii, părinți și rudenii ai elevilor, credincioși. După ce P. C. director Afînoghen Levîtchi a prezentat o dare de seamă asupra activității depuse pe parcursul unui an și rezultatele dobîndite, a urmat un variat program, cîntînd din piese muzicale, religioase și patriotice, executate de corul și orchestra școlii, recitări, cuvîntul elevului Ioan Sas din anul V în numele absolvenților, împărțirea de premii și mențiuni.

La sfîrșit, P. S. Episcop Visarion a apreciat strădaniile depuse de profesori și elevi și a mulțumit pentru sprijinul acordat școlii de Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian, Departamentul Cultelor și autoritățile locale. Totodată s-a referit la misiunea ce așteaptă pe viitorii preoți atît pe plan bisericesc cît și obștesc-patriotic.

● Marți, 17 iunie 1975, la reședința mitropolitană a avut loc consfătuirea trimestrială cu P. C. protopopi din Arhiepiscopia de Alba Iulia și Sibiu și cadrele de conducere de la Centrul eparhial.

Consfătuirea s-a desfășurat sub președinția I. P. S. Mitropolit Nicolae al Ardealului, care, în cuvîntul de deschidere, a reliefat contextul bisericesc și patriotic în care sîntem chemați să lucrăm, încadrîndu-ne în ritmul accelerat al vieții actuale.

În continuare, s-a analizat, pe rînd, activitatea din cele 13 protopopiate din Arhiepiscopie, subliniindu-se atît părțile pozitive cît și cele negative, atît de la centrele protopopești, cît și de la parohii.

S-au prelucrat cu acest prilej și hotărîrile consfătuirii Ierarhilor din Mitropoliile Ardealului și Banatului, care a avut loc la reședința episcopală de la Oradea, în 14 martie 1975.

În încheiere, I. P. S. Mitropolit Nicolae al Ardealului a îndemnat pe P. C. protopopi, C. preoți, să fie factori activi în parohie, să lucreze cu rîvnă, dragoste și înțelepciune, atît P. C. protopopi cît și C. preoți străduindu-se să-și facă, fiecare la locul său, cu prisosință datoria, atît pe linie bisericească cît și în ceea ce privește activitatea obștescă.

● Duminica tuturor Sfinților este ziua hramului unuia din cele mai cunoscute și cercetate așezăminte monastice din cuprinsul Eparhiei bănățene: Schitul „Piatra Scrisă“ Armeniș. În acest an hramul a primit un spor de bucurie sărbătorească, fiind și pomenirea Sfinților Apostoli Petru și Pavel (29 iunie). Bucuria viețuitorilor de la schitul „Piatra Scrisă“, a preoților și credincioșilor din parohiile învecinate, a fost mărită prin poposirea Întîistătătorului Mitropoliei Banatului la sfîntul locaș, prin slujirea sfintei liturghii arhierestice și împărțirea cu Sfintele Taine, ca și din cuvîntul îndemnător al Chiriarhului însuși spre tot binele. Jertfelnicia tuturor a fost răsplătită prin binecuvîntarea I. P. S. Mitropolit Nicolae al Banatului și trăirea unei zile de înălțare duhovnicească.

zgrăvindu-i-se chipul în icoană și venerîndu-se alături de marii sfinți ai Bisericii.

În anul 1955, Sfîntul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române i-a generalizat cultul în toată Patriarhia Ortodoxă Română.

Strălucirea personalității Cuviosului Nicodim a fost oglindită de la început, atît de personalitățile vremii sale cît și mai tîrziu de istoriografia sîrbă și românească, precum și de literatura noastră clasică și contemporană.

Cuviosul Nicodim cel sfințit, românul de la Tismana, a fost piatra din capul unghiului atît pentru cultura românească, cît și pentru consolidarea tînarului principat român din sudul Carpaților.

Monahia Patricia Codău

Incheierea anului universitar 1974—1975

la Institutul Teologic din Sibiu

Incheierea festivă a anului universitar 1974—1975, la Institutul Teologic din Sibiu, a avut loc în 29 iunie 1975, praznicul Sf. Apostoli Petru și Pavel. Dimineața, în prezența I. P. S. Mitropolit Nicolae, în Catedrala mitropolitană s-a săvîrșit Sf. Liturghie arhierescă de către P. S. Episcop-vicar Emilian Birdaș-Rășinăreanu, predica fiind rostită de către P. C. pr. prof. T. Bologae.

A urmat apoi, în Aula Institutului Teologic, un program festiv în cadrul căruia corul studenților teologi, condus de P. C. diacon asist. I. Popescu, a interpretat un program de cîntece religioase și patriotice.

Între alții a fost prezent și dl. prof. H. Klein, reprezentant al Institutului Teologic Protestant Unic, secția Sibiu.

P. C. rector Isidor Todoran a arătat, în cuvîntul rostit cu acest prilej, că Institutul Teologic din Sibiu a cultivat și continuă neîncetat să cultive o Teologie a vieții. Această Teologie a vieții nu se lasă furată de deșartă trufie, ci ea slujește cu smerenie și cu blîndețe, învățînd și îndrumînd, după pilda Mîntuitorului.

După ce a trecut în revistă activitățile mai de seamă ale Institutului Teologic din Sibiu, în anul academic care s-a încheiat, P. C. rector Isidor Todoran a elogiat personalitatea P. C. pr. prof. Nicolae Neaga, care s-a pensionat după 45 de ani de activitate didactică.

Absolvenților Institutului Teologic, P. C. rector le-a adresat îndemnul de a nu rupe cu ceea ce au învățat în anii studenției și de a-și potrivi viața cu ceea ce li s-a propus aici.

Studentul absolvent Mihai Munteanu a exprimat, în cuvîntul său, făgăduința absolvenților din acest an de a contribui fiecare în parohiile în care se vor duce la unitatea poporului și a lumii întregi și a mulțumit înalt Prea Sfinților și Prea Sfinților Ierarhi din Ardeal și Banat și Prea Cucernicilor Părinți Profesori pentru condițiile materiale și spirituale de care absolvenții din acest an s-au bucurat în timpul celor patru ani de studii la Institutul Teologic din Sibiu.

În încheiere a luat cuvîntul I. P. S. Mitropolit Nicolae al Ardealului. I. P. S. Sa și-a exprimat bucuria pentru prestigiul deosebit al țării noastre, care a atins culmi de civilizație și progres. Acest prestigiu îl cinstim cu toții atunci cînd sprijinim, prin munca noastră a tuturor, la orașe și la sate, fără deosebire de naționalitate, idealul propășirii Patriei noastre, mersul înainte al poporului nostru spre țintele superioare ale dezvoltării continue. Sprijinul Bisericii Ortodoxe Române a fost exprimat prin munca apostolatului social, inițiată și călăuzită de către P. F. Părinte Patriarh Justinian. Apostolatul social reprezintă dăruirea noastră pe linie cetățenească și patriotică și pe calea înfrățirii cu toate cultele din țara noastră prin care se servesc atît imperatiile Evangheliei lui Iisus Hristos cît și cauza unității întregului popor.

I. P. S. Mitropolit Nicolae a omagiat Conducerea Statului nostru, în frunte de Domnul Nicolae Ceaușescu, Președintele Republicii Socialiste România, pe membrii Sf. Sinod, în frunte cu P. F. Părinte Patriarh Justinian, și pe conducătorii celorlalte culte din Patria noastră.

A. Jivi